

HEIDI KARVONEN

IRMINEN

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 9789522869388

Helsingissä 31.7.2014, Valokuvat Heidi Karvonen
Kaikki oikeudet kirjaan Heidi Karvonen

Kannen kuva rajattu ala näkyvästä kuvasta. Kuva Heidi Karvonen.
Lavastetussa kuvassa näyttelijä.
Kuvauspaikka Katajanokan hotellin museoselli, 2013.

IHMINEN

Prosessikirjoittamisprojektista kirjaan poimittuja
kirjoituksia ja kuvia vankilasta

Tekstit: Prosessikirjoittamisprojektiin osallistuneet elinkautisvangit
ja
Heidi Karvonen

Valokuvat: Heidi Karvonen

Älä tyydy pieniin aiheisiin. Kirjallista näpertelyä meillä on jo kylliksi.

Tartu sinä moukariin ja tao omaa aikaasi kuin hehkuvaa rautaa. Älä pelkää suuria aiheita, sillä ihminen kasvaa oman työnsä mukana. Ole rohkea. Sinulla täytyy olla uskallusta myös epäonnistua. Jopa uljas epäonnistuminen vie sinua paremmin eteenpäin kuin uljas helppo pieni voitto. Ennen kaikkea, älä masennu, älä katkeroidu, älä koskaan vihaa ihmistä.

—Mika Waltari—

Kiitos

Erityiskiitos prosessikirjoittamisprojektiin osallistuneille vangeille.

Kiitos Turkuun Asmo Vehnämaalle

Suljetuissa oloissa elävien ihmisten kanssa toteuttamani prosessikirjoittamisprojekti on Keravan vankilan laatiman lausunnon mukaan koettu tärkeäksi vankien kuntoutumisen kannalta.

Toimittaja/kuvataiteilija/valokuvaaja Heidi Karvonen toteuttaa Keravan vankilassa pitkäaikaistangoille suunnattua prosessikirjoittamisenprojektia välillä 8.1.2014 - 28.5.2014. Ryhmä kokoontuu yhdeksän kertaa, kaksi tuntia kerrallaan vankiosastolla. Projektin avulla mahdollistuu luovien toimintatapojen tuominen pitkäaikaistankien arkeen. Kirjoittamisprojektiin kuuluvalla luovan tekstin ja taiteen tuottamisella on positiivista vaikutusta vankeusaikaan. Toiminnan tarkoituksena on edesauttaa ryhmän jäsenten positiivista ajattelua ja myönteisiä tunteita sekä prosessoida pitkän vankeusrangaistuksen aikana tapahtuvaa ulkopuolisesta maailmasta vieraantumista. Prosessiin kuuluva valokuvaus voidaan nähdä identiteettityönä pitkäaikaistankien kanssa. Lisäksi toiminta mahdollistaa suljetuissa puitteissa oleville vangeille elämyksiä, joiden merkitystä ei tule vähätellä. Tällä toiminnalla halutaan antaa vangeille selviytymiskeinoja pitkään vankeuteen, toisaalta vankilan ulkopuolelta tulevaa normaaliutta ja toisaalta poikkeavuutta arkeen.

Yleisesti vankien arkea aktivoivilla projekteilla on todettu olevan merkitystä orientoituessa ulkopuoliseen maailmaan, avolaitokseen ja vapauteen. Ryhmätoiminnan merkitys ehkäistäessä laitostumista on kiistaton. Kuvien ja tekstien kautta luodaan ymmärrystä lukijalle ja katsojalle vankeuden ja vapauden väliltä.

Keravan vankilassa 5.2.2014

Vilma Varismäki, ohjaaja

Helena Jokinen, ohjaaja

Lukijalle

Tämä kirja sai alkunsa vankeihin kohdistuvien ennakkoluulojen vuoksi, joita kohdasi kerrottua tulevastä työprojektistäni elinkautisvankien kanssa. Arvioimme ja kohtelemme ihmisiä usein jonkun muun tai omien ennakkokäsitystemme mukaisesti, toisinaan edes tuntematta arvioimaamme henkilöä.

Ennakkoluulot

Kirjan kanteen ottamassani valokuvassa on näyttelijä. Valokuva esitettiin tuhan- nelle, sattumanvaraisesti valitulle, pääosin vapaudessa elävälle henkilölle. Kirjaa varten, 1000 henkilölle teetetyr kyselytutkimuksen mukaan, suhtaudumme vankiprofiiliin omaaviin henkilöihin varautuneesti, hyvin varautuneesti tai jopa halveksuvasti. Vastaajia pyydettiin mm. profiloimaan kuvan henkilö.

Yli 90 % vastaajista kertoi näkevänsä kuvassa rikollisen. Osa vastaajista päät- teli henkilön kuuluvan rikollisjengiin ja/tai hänelle toivottiin pitkää tuomio- ta, joidenkin vastaajien mukaan myös kuolemanrangaistusta, arvaillun rikoksen laadusta riippuen.

Valokuva esitettiin niin ikään kaikille vangille, jotka osallistuivat projek- tiin. Vangeista 95 % profiloii kuvan henkilön vangiksi tai mahdollisesti entisek- si vangiksi, joidenkin vastaajien mukaan pitkää rangaistustaan istuvaksi henki- löksi.

Vastaajille kerrottiin kyselyn päätteeksi, että kyse oli lavastetusta kuvausti- lanteesta ja näyttelijästä. Valokuva on otettu Katajanokalla hotellin museo- sellissä, eikä näyttelijällä ole minkäänlaista rikostaustaa.

Vastaajat tekivät arvionsa kuvan henkilöstä puhtaasti henkilön ulkoisen olemuk- sen ja ympäristön perusteella.

Lyhyt kuvaus prosessikirjoittamis-projektin etenemisestä Keravan vankilassa

Projektin työnimi: Runoja & Ajatuksia & Kuvia.

Aihekokonaisuus: Ihmisyyys

8. 1. – 28. 5. 2014

Yhteys Keravan vankilaan syntyi aloitteestani joulukuussa 2013. Esiteltyäni puhelimitse vankilan johdolle projekti-ideani, lähetin vankilaan lyhyen synopsiksen projektisuunnitelmasta. Pian yhteydenottoni jälkeen sain vankilan johdolta kutsun saapua tutustumaan vankilaan sekä elinkautisvankiosastolla asuviin miehiin. Tavattuani vankiryhmän jäsenet ja saatuaani osallistujien suostumukset, sain luvan aloittaa projektin. Ennen projektilupaa vankila teetti minusta turvallisuusselvityksen.

Miehet saivat osallistua prosessikirjoittamis-projektiin vapaaehtoisesti ja sitoutuivat pysymään projektissa koko sen keston ajan, tai vähintään niin kauan kuin asuivat vankilan elinkautisosastolla. Ryhmä kokoontui yhteensä yhdeksän kertaa, kaksi tuntia kerrallaan.

Miesten tuottamia tekstejä, miehistä ja heidän vankilakodeistaan otettuja valokuvia sovittiin kirjallisesti käytettävän niin, että miesten henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa. Vankila tai vangit eivät ole antaneet tietooni vankien oikeaa henkilöllisyyttä.

Kirjoittamisen apukeinoina vankien kanssa olin valinnut käytettäväksi tajunnanvirta-tekniikkaa sekä ajatuksia tönäiseviä ”herätesanoja”, esimerkiksi: Minä, Ilo, Häpeä, Kuri, Nautinto, Vapaus, Tahto, Harrastukset, Rakkaus, Suku, Ennen, Nyt, Tulevaisuus, Kulttuuri, Säännöt, Haave, Raha, Koti, Taide.

Vankilan ulkopuolella haastattelin ja tapasin kevään 2014 aikana lisäksi jo vapautuneita vankeja. Pyysin ja sain luvan käyttää kirjassa myös heidän tuottamiinsa tekstejä ja kuvia. Kirjan kuviksi olen valinnut Keravan ja Kakolan vankiloissa 2014 aikana ottamiani valokuvia.

Prosessikirjoittamismenetelmästä lyhyesti ja yleisesti

Menetelmä on monivaiheinen prosessi, joka jaotellaan pienemmiksi alaprosesseiksi. Tiedonkäsittely vaiheittain on tämän kaltaisessa projektissa hallittavampaa kuin suuria kokonaisuuksia yhdessä kerralla käsiteltäessä.

Projektia toteutettaessa merkityksellistä lopputuloksen kannalta oli käytettävissä oleva aika. Projektin etenemiseen vaikutti mm. osallistujien vaihteleva motivaatio. Vankilan henkilökunta suhtautui projektiin pääosin myönteisesti. Negatiivinen suhtautuminen heijastui välittömästi ryhmän työskentelyyn.

Projektisuunnitelma ryhmätapaamisia varten

1. Aiheiden valinta
2. Aiheeseen tutustuminen, ideoiden, tavoitteiden ja/tai visioiden tuottaminen
3. Aiheen jäsentely ja kirjoitelman rungon laatiminen
4. Ensimmäisen version tuottaminen, yksin tai ryhmässä
5. Palaute oman tekstin esityksestä ryhmässä
6. Tekstin muokkaaminen tai toisen version kirjoittaminen
7. Viimeistely ja julkaisukuntoon saattaminen (kieliasun tarkistus)

Kohdat 6–7 on rajattu kirjasta. Tarkoituksena on lukijalle tuoda tekstit sellaisina, kuin kirjoittajat ovat ne tehtävänannon mukaisesti alkuperäisinä tuottaneet ja ryhmässä esittäneet. Vankilan ryhmätapaamiset nauhoitettiin vankien luvalla.

Erilaisista kirjoittajista vankilan prosessikirjoittamisprosessissa

Auditiivinen oppija

Auditiiviset oppijat omaksuvat parhaiten puhuttua tietoa. Heidän puheensa saattaa olla eloisaa. He ovat usein erinomaisia tarinan iskijöitä tai imitoijia. Auditiivinen oppija muistaa hyvin suulliset ohjeet ja omaksuu helposti suullista informaatiota. Auditiivinen oppija on hyvä keskustelija. Auditiivinen oppija saattaa kuitenkin olla tylsäkirjoittaja ja/tai häiriintyä meluisassa ympäristössä.

Toimittaja Heidi Karvonen tapasi prosessikirjoittamisprojektin yhteydessä kevään 2014 aikana säännöllisesti vankilassa, elinkautisia vankeusrangaistuksiaan suorittavia miehiä, sekä vankilan ulkopuolella jo vapautuneita, elinkautisrangaistuksensa suorittaneita miehiä.

Prosessikirjoittamismenetelmän on vankilassa todettu edesauttavan vankien positiivista ajattelua, kehittävän vankien myönteisten tunteiden syntymistä, sekä auttavan vankeja prosessoimaan pitkien vankeusrangaistusten aikana vankilan ulkopuolisesta maailmasta vieraantumista.

